

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра хореографічного мистецтва**

**БАЛЕТИ ГЕРОЇЧОЇ ТЕМАТИКИ В УКРАЇНСЬКОМУ
МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРИ**

Кваліфікаційна робота (проект)

Пояснювальна записка

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконав: здобувач 2 курсу
13-231М групи
Спеціальність 024 Хореографія
Освітньо-професійної (наукової) програми
Хореографія
Грицюк Богдан Андрійович

Керівник: кандидат педагогічних наук,
професор Левченко М.Г.

Рецензент: викладач хореографічних
дисциплін КЗ «Херсонський фаховий
коледж культури і мистецтв», Кізяков В.М.

Івано-Франківськ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-АНАЛІТИЧНА ОСНОВА	
ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ	6
1.1. Історико-мистецьке обґрунтування хореографічної композиції.....	6
1.2. Ідейно-тематична основа твору.....	10
РОЗДІЛ 2. ЛІТЕРАТУРНО-ГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ	
ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ	13
2.1. Композиційно-архітектонічна побудова твору.....	13
2.2. Літературно-графічний запис хореографічної постановки...	13
2.3. Сценографія.....	20
ВИСНОВКИ	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	23
ДОДАТКИ	25

ВСТУП

Актуальність проблеми. Серед різних видів мистецтв саме хореографії відведено чільне місце, оскільки унікальність мистецтва танцю полягає у поєднанні в єдине ціле психологічних та фізіологічних чинників, які породжують різні форми, що і називають мистецтвом танцю. Одним з найбільш шанованих і визнаних видів мистецтва в усьому світі є балет. Звертаючись до тематики балетних вистав, слід відзначити, що вона є дуже різноманітною. Ми ж розглянемо балети героїчної тематики, які мають важливе значення для формування і підтримки національної ідентичності та патріотизму, надають зразки героїзму, відображають історичні події, значною мірою впливають на формування та виховання молодого покоління, сприяють збереженню та популяризації української культурної спадщини. На сучасному етапі, коли агресорська політика Росії призвела до порушення кордонів України та військовим діям на її території дослідження балетів саме героїчної тематики має високу актуальність.

Вище перелічені аспекти зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи (проекту): «Балети героїчної тематики в українському мистецькому просторі».

Наукові розвідки зазначеної теми були здійснені майстрами балетної сцени – Шестопаловим, Завальнюком, Богданом ними було досліджено та виявлено особливості стилістичної та хореографічної обробки героїчних тем в українському балеті. Українські мистецтвознавці Архангельська, Люценко, Пасютинська, Самойленко, Станішевський, Тишко також звертались до розгляду окремих аспектів балетів героїчної тематики. Таким чином, досить побіжний розгляд зазначеної теми, наголошує на її більш детальному вивченні для подальшого розвитку танцювального мистецтва.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота (проект) виконана на кафедрі хореографічного мистецтва відповідно до плану наукових досліджень та є частиною ініціативної розробки кафедри хореографічного мистецтва Херсонського державного університету «Формування професійно-творчих здібностей майбутніх хореографів в умовах освітнього процесу ЗВО» оскільки торкається проблеми виконавської та педагогічної інтерпретації в хореографічному мистецтві, що є невід'ємною складовою творчої компетенції майбутнього хореографа.

Мета. Дослідити балети героїчної тематики в українському мистецькому просторі.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- підібрати та проаналізувати теоретичний матеріал стосовно героїчної тематики в балетному мистецтві;
- систематизувати теоретичний матеріал та обґрунтувати історико-мистецькі засади хореографічної композиції;
- зробити ідейно-тематичний аналіз хореографічної композиції;
- зробити запис композиційних складових твору;
- графічно зобразити рухи та переміщення по сценічному просторі;
- розписати комбінації танцю;
- розробити оригінальну сценографію та створити костюми;
- зробити відеозапис хореографічної композиції.

Об'єкт дослідження. Героїчна тематика в балетному мистецтві.

Предмет дослідження. Впровадження героїчної тематики в українському мистецькому просторі

Методи дослідження. Методологія роботи включає використання таких методів дослідження:

- порівняльно-історичного, який передбачає проведення порівнянь постановок героїчної тематики в різний час;
- структурно-функціонального, що дозволяє дослідити структурні елементи та визначити залежності між ними в рамках об'єкту дослідження;
- метод наочності, що передбачає використання відео матеріалів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в дослідженні мало розкритої теми виняткового явища балетів героїчної тематики в українському мистецькому просторі, виявленні особливості стилістичної та хореографічної обробки героїчних тем в українському балеті. Це відкриває широкі можливості для наукового дослідження. Створення оригінальної хореографічної композиції героїчної тематики, що відображає боротьбу за свободу, сприяє формуванню національної ідентичності та патріотизму, і підкріплюється самостійно розробленою сценографією.

Практичне значення одержаних результатів. Розробка даної теми може бути використана в освітніх та навчальних програмах закладів вищої освіти творчого напрямку як лекційний матеріал, а рухи та комбінації танцю можуть стати в нагоді як творчий матеріал для постановок та вивчення на заняттях віртуозні техніки в хореографії.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Теоретична частина кваліфікаційної роботи пройшла апробацію на засіданні кафедри хореографічного мистецтва, а також у вигляді публікації статті в збірці студентських наукових праць «Магістерські студії» (ХДУ 2024р.). Творча частина кваліфікаційного проекту пройшла апробацію в творчій лабораторії кафедри хореографічного мистецтва.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, які поділені на п'ять підрозділів, висновку та додатків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-АНАЛІТИЧНА ОСНОВА ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ

1.1. Історико-мистецьке обґрунтування хореографічної композиції.

Танець - мистецький твір, особливий вид художньої діяльності, який за допомогою усвідомлених, емоційних, художньо-образних рухів, жестів і поз виражає людські почуття, думки, взаємовідносини та ставлення до дійсності. Це відбувається у логічній послідовності та композиційній завершеності. [8, с. 10].

Одним з найвідоміших видів сценічного мистецтва є балет, його унікальні особливості та методи (робота на пуантах, плавні і точні рухи, велика розтяжка, неповторні стрибки, повітряність тощо), роблять цей вид мистецтва популярним по всьому світі. Народження балету відбулось в Італії в епоху Відродження, але свого класичного вигляду балет набув у Франції, де за наказом короля Людовіка XIV була заснована академія Королівського танцю.

На теренах українського мистецького простору балет з'явився у 1925 році, коли у Харківському театрі опери та балету відбулась постановка балету «Лебедине озеро». Саме з цієї вистави починається професійний розвиток українського балету [16].

Початок 30-х років ХХ століття був часом, коли в мистецтві поширювалась естетика художнього реалізму. Цей естетичний напрямок посприяв виникненню героїчного жанру. Відомими балетмейстерами було створено чимало спектаклів, герої яких мали свій особливий героїко-романтичний характер. Так, на початку, в українському балетному мистецтві героїчний жанр був представлений балетними

виставами «Карманьйола» балетмейстер М.Мойсеєв, «Пан Каньовський», «Ференджі» балетмейстер В.Литвиненко. В подальшому скарбницю українських балетів героїчної тематики збагатили постановки «Лілея» балетмейстер Г.Березова, «Світлана» балетмейстер П.Йоркін, «Хустка Довбуша» балетмейстер М.Трегубова та інші.

Розглянемо детальніше деякі героїчні балети. Так, сюжет балету «Карманьола» - балет, в сюжет якого покладено події французької революції 1789 року. Образи двох протиборчих таборів – народ та аристократія чудово розкриваються через музичні теми та різні види танцю. Прийомами характерного танцю та засобами класичного балетмейстеру вдалося передати характерні риси повсталого народу та придворно-аристократичного суспільства. Особиста драма героїні спектаклю - Карманьйоли перепліталася з гострим соціальним конфліктом. Ідейно-художньою задачею твору було показати, як страждаючий і покірний народ стає незламною силою, що бореться з несправедливістю, і образ Карманьйоли – прямий тому доказ. Юна і безпосередня дівчина, зштовхнувши зі сваволею і несправедливістю, ставала активним борцем за народну волю.

Нажаль, через фрагментарність музичної драматургії та перенасиченість дії текстами, вимовними балетними акторами, сольним і хоровим співом, «Карманьола» недовго була в репертуарі театрів.

Першим українським балетом героїко-романтичного спрямування вважається балет «Пан Каньовський». Важливу роль у його створенні відіграв Василь Верховинець. Разом з балетмейстером Василем Литвиненком їм вдалось вперше поєднати класичний танець з українським народним танцем та через пластику передати дух протесту, силу боротьби українського народу проти шляхтичів. Трьохактний балет було поставлено за мотивами українських історичних народних пісень та відомої «Пісні про Бондарівну». Ствердження народності та реалізму,

все те нове, що вдалось реалізувати у балеті мало велике значення для подальшого розвитку музичного театру та хореографічного мистецтва.

В 1940 році балетмейстером Г.А.Березовою було поставлено балет «Лілея» на музику К.Данькевича. В основу сюжету твору лягло багато літературних добутків відомого українського поета Т.Г.Шевченка. Це такі твори, як «Княжна», «Відьма», «Тополя», «Причинна», «Русалка», «Катерина» та ін. Ідейно-тематичною основою твору став показ протесту фортечної жінки проти соціальної нерівності.

Широке використання композитором фольклорних мелодій надало танцювальним формам невимовної ніжності та пісенності, підкреслюючи танцювальні образи головних героїв - Степана та Лілеї. Поєднання класичного танцю з народним надало балетмейстеру можливості збагатити жіночі, та чоловічі партії, додати їм неповторного національного колориту та нового емоційного звучання.

Яскравішим вираженням традицій створення героїчних балетів, присвячених боротьбі за звільнення, вважається балет «Спартак». Ідея створити цей балет прийшла А.Хачатуряну в грудні 1941року. В Україні балет «Спартак» вперше з'явився на сцені Одеського державного театру опери та балету в редакції балетмейстера М.Трегубова. Однак балетмейстер настільки захопився прийомами побутової жестикуляції, що в танцях запанувала пантомімічна стихія, спектаклю не вистачало розгорнутого дієвого танцю. Не виразною була і постать Спартака (проте, як зауважує Ю.Станішевський, це могло бути пов'язано з відсутністю в трупі яскравого танцівника, виконавська індивідуальність якого мала відповідати образу героя) [9, с.255]. У наш час балет А. Хачатуряна «Спартак» продовжує своє сценічне життя в Україні, проте залишається лише в репертуарі Національної опери. Хореографія й постановка вистави належить А. Шекері, проте основа музично-танцювального твору створена за мотивами редакції Ю. Григоровича, яка визнана у світі найбільш вдалою. В спектаклі задіяні провідні

артисти театру: І. Буличов, А. Гура, Я. Ткачук, Д. Чоботар, М. Мотков, Я. Ваня (Спартак, Красс), Н. Лабезнікова, Т. Льозова, О. Голиця, М. Альянах (Фрігія), Т. Голякова, О. Філіп'єва, Н. Мацак (Егіна) та інші танцівники. Диригують виставою А. Власенко та О. Баклан. [2].

Балет «Тарас Бульба» - приклад історико - героїчного балету за мотивами повісті М.В.Гоголя. Ця постановка яскраво розкриває історію українського козацтва та його боротьбу з польською шляхтою, це приклад мужності та героїзму українсько народу, що стоїть на захисті своєї землі та свободи.

Ще одним балетом, який демонструє військову техніку, бойову вправність та мужність українських козаків, воїнів, є постановка «Іван Сірко». Постать відомого козацького отамана, героя, стала символом героїзму, мужності та незламності. Характерним танцем та музикою з автентичними мотивами балетмейстер створив неповторний хореографічний образ.

Багато є постановок героїчного спрямування, які основані на літературних творах та українських народних казках («Легенда про кохання та золото», «Соловейко», «Мавка», «Лісова пісня» та ін.) і розповідають про мужність, героїзм та самопожертву.

На просторах балетних театрів України повсякчас створюються нові постановки, які базуються на українській культурі та історії. Балети героїчної тематики не втрачають своєї актуальності, а в теперішній політичній ситуації в країні набувають нового значення.

Один з найбільш відомих сучасних хореографічних творів героїчної тематики в українському мистецькому просторі є постановка «Герої майдану». Створена на основі подій Революції Гідності, яка відбулася в Україні в 2014 році, постановка розповідає історію людей, що боролися та віддали своє життя за свободу та незалежність України.

Інший балет героїчної тематики «Героїка», який зображує війну та турбулентний період в українській історії та танцем передає всю велич,

мужність і героїзм українського народу в боротьбі за свободу та демократію.

Тернистий шлях українського балетного мистецтва триває і досі. Вирішуючи нові завдання, митці створюють постановки у власному стилі, який буде цікавий сучасному глядачу, спираючись при цьому на багатолітню традицію відомих балетмейстерів.

Наступний етап нашого дослідження – опис та створення власної хореографічної композиції.

1.2. Ідейно-тематична основа хореографічної композиції

Тема. Повстання поневолених українців.

Ідея. Боротьба за свободу та незалежність.

Надзавдання. Боротьба за незалежність та свободу, незламність духу не кануть в небуття, а стануть прикладом для нащадків.

Наскрізна дія – Образ українського парубка, який власним прикладом незламності духу піднімає поневолених українців на боротьбу за свободу.

Конфлікт. Душевні переживання полоненого хлопця, конфлікт уявного світу з реаліями буття, сутичка між поневоленими та польською шляхтою.

Видова спрямованість (вид хореографії). Хореографічна композиція на основі народної хореографії.

Танцювальна форма. Хореографічна композиція (триптих).

Танцювальний жанр. Лірико-героїчний.

Лібрето. Події розгортаються на території Західної України. Жорстока боротьба Польської шляхти за захват українських земель призводить до загибелі та поневолення мирного населення.

Молодий хлопець палко закоханий, дівчина відповідає на його почуття взаємністю. Потайки від усіх вони зустрічаються на лісовій

галявині. Та зустріч раптово перериває напад воїнів польської шляхти, які забирають дівчину та парубка у полон.

Поневолені закохані і у полоні не втрачають свого кохання, подумки вони разом мріють про весілля, подружнє життя, їх почуття настільки сильні, що здається немає між ними перепон, вони знову вільні серед мальовничої української природи.

Не в змозі терпіти розлуку з коханою та знуцання, мужній парубок протестує проти жорстокості польської шляхти, піднімає повстання серед поневолених, мотивуючи їх покінчити з несправедливістю і боротися за свою свободу. В жорстокій сутичці парубку вдається визволити з неволі кохану та інших полонених. Вільні, вони прямують на зустріч сонцю, що символізує нове життя.

Далі в роботі надається **характеристика хореографічних образів.**

Парубок виступає як символ визвольницької боротьби, як етичний еталон, що поєднує в собі силу, мужність, красу, розум, чуйність. Хоч він і не з знатної родини, та його видатна відвага та фізична сила, розум і м'якість характеру ставить його вище власного становища.

Дівчина - молода українка, наречена, що віддано кохає свого обранця, сумує за втраченим щасливим життям. Вона має гарну вроду, чисте, добре серце і здатна краще загинути ніж назавжди розлучитися з коханим.

Масовка уособлює образи поневолених українців (сміливі, винахідливі, спритні, здатні на вчинок) та воїнів польської шляхти (жорстокі та підлі, розумом, силою та спритністю не поступаються українцям, та страх перед їх жагою свободи, змушує відступити).

Аналіз музичного супроводу. Музичним супроводом до сценічного втілення кваліфікаційної роботи (проекту) є поєднання музичних фрагментів з музики Мирослава Скорика, чії музичні твори мають неоціненні якості – індивідуальний почерк та імпровізаційність. Мирослав Скорик – найвідоміший в світі український композитор,

музику якого грають оркестри від Відню до Нью-Йорка. На початку композиції нами була використана частина «Гуцульського триптиху». Ця мелодія була написана Скориком для фільму С Параджанова «Тіні забутих предків». Особливої автентичності твору надає саме виконання музики народними музикантами з Івано-Франківської області.

В подальшому ми використовували фрагменти «Карпатського концерту» М. Скорика 1972р. Цей концерт приніс світову славу композитору, написаний для великого симфонічного оркестру, твір демонструє геній композитора та його прихильність до традицій авангардної європейської музики.

I частина.

Лад. Мажорний

Форма. Проста.

Розмір. 4/4

Темп. Швидкий з переходом у повільний.

Загальна кількість тактів. 24 такти.

II частина.

Лад. Мінорний, мажорний

Форма. Проста.

Розмір. 4/4

Темп. Повільний з незначним прискоренням.

Загальна кількість тактів. 64 такти.

III частина.

Лад. Мінорний

Форма. Проста.

Розмір. 4/4

Темп. Рухливий.

Загальна кількість тактів. 80 тактів.

Загальна кількість тактів всієї композиції. 168 такти.

Хронометраж (тривалість постановки). 5 хвилин.

РОЗДІЛ 2.

ЛІТЕРАТУРНО-ГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ

2.1. Композиційно-архітектонічна побудова твору

Назва частини	Зміст
Експозиція	На лісовій галявині зустрічається закохана пара. Раптово їх зустріч переривається нападом війська польської шляхти.
Зав'язка	Хлопець та дівчина стають полоненими. Перед глядачем постає картина важкого становища поневолених.
Розвиток дії	Поступове розкриття образу сміливого парубка, як незламного борця за справедливість та свободу, а також як ліричного героя, що ніжно кохає свою обраницю.
Кульмінація	Битва повсталих українських бранців проти війська польського
Розв'язка	Нарешті вільні. Святкування перемоги.

2.2. Графічна таблиця твору та опис хореографічного тексту

Графічна фіксація постановки оформлюється у вигляді таблиці, з використанням загальноприйнятих умовних позначок та скорочень.

Спина дівчини обличчя дівчини
 Спина хлопця обличчя хлопця
 Напрямок руху

Архіте	Малюнок танцю	Кількість	Хореографічний текст
--------	---------------	-----------	----------------------

КТОНІК а		тактів	
Експозиція		1-9	З лівої задньої куліси виходить героїня, за нею рухається хлопець. Прямують по діагоналі до центру сцени, виконують комбінації
		10-18	В центрі сцени виконують комбінацію, що імітує гру
		19-24	Рухаючись по колу в різні боки, виконують комбінацію ніби намагаючись сховатись від неминучої біди.
Зав'язка		25-32 т.	З правої та лівої куліс виходять два хлопці, що втілюють образ солдат польської шляхти, слідом за ними, з правої та лівої куліси виходять хлопці – поневолені, розгортаються обличчям до глядача, просуваються вперед.

Зав'яз ка		33-36 т.	З правої та лівої куліси виходять поневолені дівчата, рухаються вперед до хлопців, утворюючи з ними пари. Разом вони, просуваючись вперед до центру сцени, виконують комбінацію.
		37-44 т.	Разом вони, просуваючись вперед до авансцени, виконують комбінацію.
		45-51	Пари третьої лінії розгортаються , рухаються ліворуч, утворюючи півколо, одночасно з ними пара першої лінії та три пари другої лінії рухаються праворуч утворюючи півколо
		52-55	Рухаючись змінюють малюнок, виконують комбінації

		Останні два такти пари завмирають.
дії	56-57	Соло виконують головні герої - пара першої лінії. Всі інші - антураж, що втілює у собі образи природи. Рухаються назустріч один одному, знову змінюють напрямок руху.
дії Розвиток	63-69	Пари антуражу роблять підтримку солістів та переміщуються, утворюючи коло, пара солістів залишається в центрі кола. Коло розкривається, пари антуражу утворюють півколо. Пара, що солірує, танцює на авансцені.

Розвиток		70-75	Хлопців вводять зі сцени солдати польської шляхти, залишаються дівчата та пара, що солірує. Дівчата утворюють півколо. Роблять прості рухи.
	дії	76-82	Антураж змінює малюнок, з півкола перебудовується, в маленькі кола, згодом знову розходиться на півколо, роблячи при цьому прості рухи та комбінації. Пара, що солірує продовжує виконувати власні комбінації
Розвиток		83-90	Дівчата та хлопець соліст виконують останню комбінацію та покидають сцену.
дії		91-100	На сцену через ліву задню кулісу знову виходить хлопець соліст, рухається по діагоналі до авансцени, виконує сольну партію.

Розвиток		101-113	Соліст залишається на місці, роблячи лише жести та змінюючи пози. З лівої задньої куліси виходять п'ять хлопців. Рухаються по діагоналі до авансцени, виконують комбінацію.
Розвиток дії		114-124	Виконують комбінацію.
Кульмінація		125-130	Соліст приєднується до групи, утворюють коло. В цей час з правої задньої куліси виходять п'ять хлопців – солдати польського війська, утворюють на задньому плані півколо. Виконують комбінації.
Кульмінація		135-140	Переміщуються, утворюючи два клини, як два протиборчі табори. Стоять на місці.

Куль мінац ія	141-146	Рухаються на зустріч, імітуючи битву. Розгортаються і знову рухаються на зустріч. Виконують комбінації.
Куль мінац ія	147-153	Утворюють пари, емітують бій. Виконують комбінації. Переможені покидають сцену (п'ять чоловік).
Розв' язка	154-161	Військо поневолених українців на чолі зі своїм вожаком святкує перемогу, з лівої та правої задньої куліси з'являються дівчата.
Розв' язка	162-168	Всі разом виходять на фінальну сцену. Дівчата утворюють півколо на задньому плані, хлопці попереду дівчат, в центрі головні герої.

2.3. Сценографія

Сценографія. Бокові куліси, задник, головна завіса виконані з цупкої тканини бежевого кольору. Важливу роль відіграє **світло**. В експозиції воно яскраве, максимально імітує сонячний день. Поступово,

з нагнітанням, світло починає тьмяніти та повністю згасає, символізуючи те, що трапилась біда. В зав'язці – світло має приглушений характер, підкреслюючи важке становище поневолених. Подальший розвиток подій, лірична сцена занурює глядача у спогади героїв. Світло на сцені яскраве, наче сонячний день. Прожектором супроводжуються рухи пари, що солірує. Ближче до кінця теми світло тьмяніє, повертаючи героїв до реальності.

З першими тактами кульмінації на сцені спалахують червоні лампи, як символ кровопролитної боротьби. Спалахують різнокольорові лампи, створюючи ефект хаосу. Поступово, світло з червоного переходить в помаранчеве, жовте, хаос блимання різнокольорових ламп припиняється, сценічний простір світлішає, символізуючи перемогу.

Ескізи костюмів. Чоловічі костюми – сорочки та штани вільного крою виконані з лляного невибіленого полотна. Танцюють босоніж.

Жіночі костюми – вільні довгі сорочки з невибіленого лляного полотна. Волосся заплетене в косу. Танцюють босоніж.

ВИСНОВКИ

Дослідивши розвиток українського балетного мистецтва та балети героїчної тематики в українському балетному мистецтві можна зробити наступні висновки. Тернистий шлях становлення українського балету має довгу та багату історію. Українські балетні постановки часто беруть за основу сюжету історичні події, народні казки та пісні, інші літературні твори, тощо. Не стали винятком балети героїчної тематики.

Базуючись на українській культурі та історії, вони є важливим елементом національної культурної спадщини та відіграють важливу роль у формуванні та підтримці національної ідентичності. Також дослідження окресленої тематики може сприяти розвитку та просуванню української культури як в Україні, так і за її межами.

Зважаючи на політичну обстановку в країні, коли агресорська політика Росії призвела до порушення кордонів України та військовим діям на її території, необхідно підтримати бойовий дух наших бійців та народу в цілому, показати нашу незламність та віру в перемогу, вшанувати пам'ять загиблих, що віддали своє життя за свободу та незалежність країни.

Створюючи власну хореографічну композицію, ми базувались на дослідженому теоретичному матеріалі. Зроблений нами ідейно-тематичний аналіз доводить, що наша хореографічна композиція має героїчну тематику та розкриває тему повстання поневолених українців, їх боротьбу за свободу та незалежність.

Написавши лібрето, ми донесли його зміст до обраних нами виконавців, надали детальний опис та характеристику хореографічним образам. Підібрали та скомпонували музичний матеріал, зробили його аналіз.

Дослідивши архітектонічну будову твору, ми маємо можливість ознайомитись з коротким змістом хореографічної композиції.

Рухи та комбінації танцю викладені в графічній таблиці твору, чітко поділені за будовою та визначені за тактами.

Для більш образного сприйняття твору глядачем, ми розробили власну сценографію та світлову партитуру, створили відповідні костюми та грим.

Сценічне провадження хореографічної композиції є останнім завданням, виконавши яке ми завершили роботу над кваліфікаційним проектом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1 А.Є.Рехліцька. Мистецтво балетмейстера. Херсон : 2012. С. 84-93.
- 2 Білаш О. С. Балет «Спартак»: героїчна тематика в трактуванні українських балетмейстерів другої половини ХХ століття Культура і сучасність № 2, 2018/
- 3 Богдан, М. (1989). Героїчний та бойовий балет: становлення жанру та його розвиток в Україні. Київ: Мистецтво.
- 4 Вірський П. У вихорі танцю. К.: Мистецтво, 1977.

- 5 Голдрич О. Хореографія : посібник з основ хореографічного мистецтва та композиції танцю. Львів: Край, 2003. URL: <https://vseosvita.ua/library/horeografia-ogoldric-dokument-word-docx-282476.html>
- 6 Завальнюк, О. Український балет: історія, теорія, практика. Київ: Фенікс, 2008.
- 7 Кривохижа А. Гармонія танцю. Методичний посібник з викладання курсу «Мистецтво балетмейстера» для хореографічних відділень пед. університетів. Кіровоград, 2003.
- 8 Кривохижа А. М. Гармонія танцю навч.-метод. пос. / М-во освіти і науки України, Кіровоград. Держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка ; ред. В. Ф. Похиленко. Кіровоград, 2012. 90 с.
- 9 Лук'яненко К. А. Екранський балетний театр 1960–1970-х рр.: сценічні практики . Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв No 1'2020. С. 130-135 URL: <https://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1100/УКРАЇНСЬКИЙ%20БАЛЕТНИЙ%20ТЕАТР%201960–1970-х%20рр..pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- 10 Семенова Н.М. Ю. Феномен української національної балетної вистави: аналіз досліджень. *Культура України. Випуск 35. 2011.* URL: https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/nauk_vid/rio_old_2017/ku/kultura35/24.pdf
- 11 Станішевський Ю. Український балетний театр. Київ: Музична Україна, 2008. 411 с.
- 12 Станішевський Ю. Балет А. Хачатуряна «Спартак» на українській сцені. *Музика. 1977., № 4. С. 12–14.*
- 13 Станішевський, Ю. Національний академічний театр опери та балету України імені Т. Шевченка: історія і сучасність. Київ: Музична Україна, 2002. 734 с. URL:

[http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?
Z21ID=&I21DBN=DOP&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&
S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0
&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Natsionalnyj_tea
tr](http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=DOP&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Natsionalnyj_teatr)

- 14 Шариков Д. Мистецтвознавча наука хореографія як феномен художньої культури. Історія та художня практика хореографічної культури. К., 2013. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4244/>
- 15 Шариков Д. Мистецтвознавча наука хореографія як феномен художньої культури. Філософія балету та онтологія танцю. К., 2013. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4244/>
- 16 Балет як вид мистецтва. URL: <http://estetica.etica.in.ua/balet-yak-vid-mistetstva/>
- 17 Мистецька енциклопедія. Балети героїчної тематики. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=38492
- 18 Л.С. Соколова. Українська народна музична творчість. URL: <http://arts-library.com.ua/bitstream/123456789/290/1pdf>

ДОДАТКИ

Додаток А

Комбінація № 1.

Випад на правій нозі , далі *soutenu* за лівою ногою. Повторюють рух в іншу сторону. Виконують відхід назад на півпальцях, у ліву сторону. два тинка завершуючи розворотом у пари, *balancoir* правою ногою з перегином тулуба.

Комбінація № 2.

В парі виконують вистукування, поворот до лівої сторони дивлячись на партнера, комбінація в парі по колу, боковий хід у напрямку лівої ноги, стрибок з піджатими ногами та розворот у пари, хлопець виконує присядку, дівчина дивиться, дівчина виконує обертаси, тинки.

Акторська гра.

Комбінація 3

У парах три звичайних кроки з правої ноги у діагональ водночас згинання корпусу, останній крок у *demi plié*

Те ж саме робимо і з лівої ноги, після *demi plié* відкривання правої ноги через не виворітне *passé* на 90 градусів з скороченою стопою та вихід у коліно на правій нозі, тулуб у зігнутому положенні.

Після положення у коліно, підйом на ліву ногу та два кроки назад. Зафіксувати положення на двох ногах, хлопці руки за спиною, дівчата права рука на плечі у хлопця, а ліва на руці у партнера.

Комбінація 4

Два припадання на ліву ногу, *sissonne ferme* в *epaulement efface*, два звичайних кроки та відкривання лівої ноги через *passé* вище 90 градусів на *plié*, стрибок *pasdebasque*, руки через підготовче положення віднімаються у 3 позицію та при приземленні закриваються за спину.

Два припадання на праву ногу, стрибок на правій нозі, ліва у положенні *passé* один оберт при стрибку. Руки: права у 3 позиції, ліва у 2 позиції.

Комбінація 5

Довгий крок з правої ноги у діагональ, ліва нога підтягується повільно по підлозі до правої (руки: ліва у 3 позицію, права у підготовчій). Те ж саме виконуємо з лівої ноги. Крок з правої ноги, *grand batment* зі стрибком та перегином тулуба назад (руки: у 2 позиції). Дівчата залишились у 4 арабеску, хлопці піднімаюць дівчат до гори на витягнуті руки, та проносять їх уперед на три кроки.

Комбінація 6

Дівчата відкривають праву ногу вперед, положення *pointe*, на опорній лівій нозі перегин тулуба назад та повернення у рівне положення (руки: через 2 позицію закриваються у 3 позицію та повертаються у 2 позицію). Перехід на праву ногу, ліва у положенні *pointe* назад. Перехід на ліву ногу, кладемо її на підлогу та сідаємо на неї, права витягнута вперед. Виконуємо перегин тулубу до робочої ноги з руками у 3 позицію, через *round* закриваємо праву ногу під себе та піднімаємося на дві ноги через 3 *pourdebrass*. Усі дівчата звичайним бігом з пів кола зміщуються у дві лінії. 2 позиція ніг, вихід на пів пальці з руками у 3 позиції, *grandplié* по 2 позиції залишаючись на пів пальцях руки закриваються навхрест перед собою. Поворот *soutenu* за правою ногою, руки у 3 позиції. Перегини тулубу в право та ліво 4 рази з руками у 3 позиції.

Комбінація 7.

Комбінація у лініях з переміщеннями.

Стрибок на правій нозі, ліва до сторони у рівному положенні, а права на *passé* (руки: ліва у 2 позиції, права у 3 позиції). Два кроки вперед та виконання того ж самого стрибка, тільки в оберті з нахиленим корпусом до рівної ноги, руки тримаються за ногу. *Grand battment* лівою ногою вище 90 градусів з перегином тулубу назад, руки в 2 позиції. Поворот *soutenu* за правою ногою та виконання *releve* 4 рази по 2 позиції. Повтор комбінації з лівої ноги та з просуванням вперед.

Комбінація 8.

Чотири звичайних кроки у діагональ закінчити у *demi plié* по другій позиції. *Pas soubresaut*, *grandbattment* правою ногою на 180 градусів з опорною ногою на *demiplié*, права рука з кинджалом вперед, два кроки та *sissoneferme* з руками у 3 позиції. Повторити комбінацію ще один раз, поворот *soutenu* та закінчити випадом на ліву ногу. *Jeteentrelace*, *pasballate* з правої та лівої ноги. *Sissoneouverte* на 90 градусів.

Комбінація 9

4 такти виконання імпровізаційної битви у парах.

Повстанці: вхід у партер на лівій нозі з обертом на підлозі руки за головою, стрибок на правій нозі, ліва нога робить *grandround* на 90 градусів, руки у 3 позиції.

Військо польське: в цей час стрибок з обертом на лівій нозі, права на *passé*. Падіння на праву ногу вниз з руками через 3 позицію.

Всі роблять стрибок у діагональному положенні з приземленням на дві ноги, права на *demiplié*, ліва рівна (руки у 3 позиції). Такий самий стрибок, тільки зі зміною ракурсів з лівої та правої ноги у парах 8 тактів. Бидуїнський в парах, імпровізована битва 4 такти в діагональному положенні.

Комбінація 10

Тourchine у парах зі зміною ліній, руки у 3 позиції. Renverse з правої ноги та лівої, біг у парах на demiplié з руками за спиною. Sissoneferme зі зміною у парах. Стрибок на правій нозі у перед, ліва в положенні attitude (руки: права у 3 позиції, ліва у підготовчому). Те ж саме виконуємо з лівої ноги та закінчуємо поворотом soutenu.

Додаток Б

Додаток В

